

Eva Fornåå: Kjolmannen

Från redaktionen

I förra numret av Kvinnovetenskaplig tidskrift presenterades första delen av ett mansforskningsstema med två artiklar där kvinnor skrev om män och om manlig sexualitet. *Åsa Bergenheim* visade hur en traditionell manlig sexualitet fortfarande genomsyrar fackböcker i sexologi, och *Christina Florin* och *Ulla Johansson* beskrev pojkars – av våld och kärlek präglade – fostran till makthavare i sekelskiftets svenska läroverk.

De tre män och den kvinna som skriver i detta nummer tillför ytterligare aspekter av "mansforskning". Det framkommer tydliga skillnader i de sätt som kvinnor och män skriver om män (och därmed också om varandra).

John Gillis text utgör kanske det mest provocerande inlägget. Han driver ibland sitt systematiska mansperspektiv nära gränsen till det absurda. Men här ligger också poängen med hans bidrag. Han polemiserar mot ensidighe-

ten i kvinnoperspektivet, men anlägger självt ett perspektiv som kan kritiseras för enögdhet.

Gillis är engelsk historiker och analyserar fadersidentiteter i det engelska samhället från 1700-talet och till nutid. I början av perioden, menar han, var manlighet och faderskap närmast synonyma. Fadern var familjens centrum, både som auktoritet och omsorgsgivare. Det fanns ingen motsättning mellan manlighet och husliga plikter. Vårduppgifterna var inte något hot mot manligheten eftersom gränserna mellan det offentliga och privata rummet var flytande. Gillis beskriver hur detta mönster urholkades i samband med industrialiseringen och spekulerar över vilka förändringar vi idag ser framför oss.

Gillis tecknar en bild som säkert kommer att väcka starka reaktioner. I hans beskrivning av England för två hundra år sedan är det svårt att hitta särskilt många kvinnor, och man kan lätt

få känslan av att männen skötte allt. Är detta ett exempel på osynliggörande av kvinnor, eller har Gillis empiriskt underlag för sin beskrivning av den dåtida familjen?

Stephen J. Bergman, amerikansk läkare och psykoanalytiker, har i sitt arbete influerats starkt av utvecklingen av den könsspecifika relationsorienterade teori och praktik som skett i gruppen kring Jean Baker Miller vid Wellesley College (som många av våra läsare troligen är bekanta med via boken "Toward a New Psychology of Women").

Bergmans bidrag i detta nummer av KvT är ett föredrag som han har hållit vid Millers institution. Han är enig med kvinnoforskare om att gängse psykologiska teorier inte på ett rättvisande sätt beskriver kvinnors utveckling. Bergman vill dock gå ett steg längre. Han menar att de etablerade psykologiska teorierna inte heller fungerar när det gäller mäns utveckling. De är ofta för ytliga och irrelevanta för mäns djupare upplevelser. Bergman frågar sig om sådana tillkortakommanden hos teorierna kan ha något samband med mäns (även teoretikers och psykoterapeuters) svårigheter att förstå relationsprocesser. I så fall kan en teori få tjäna som ett uttalat rättfärdigande av en distanserad och oskicklig psykoterapeut så att han kan upprätthålla sitt "själv" utanför relationen till klienten.

I artikeln "*Psykologin behöver ett historiskt perspektiv på kvinnor och män*" tar psykologen *Margot Bengtsson* oss med på en resa genom tiden, där hon jämför konstruktionen av mäns och kvinnors personliga och sociala identiteter genom fyra decennier. Hon gör samtidigt en översikt över modern ungdomsforskning och konstaterar bland annat att det mesta som skrivs om "ungdom" är könsneutralt, dvs kön problematiseras inte. Samtidigt framgår det indirekt att det är den unge mannen och hans problem med att skapa en vuxen manlig identitet som behandlas. Denne unge man uppvisar samma symptom som de unga hysterikor Freud på sin tid behandlade.

Könsneutralitet karakteriserar även psykologins svar på "könsrevolutionen" under de senaste decennierna, menar Bengtsson. Man negligerar och osynliggör "det här med kön" genom att skapa ett nytt, könsneutralt människoi-

deal. Men människor upplever faktiskt kön som relevant i sin vardag, och psykologin frånhänder sig ett stort forskningsområde genom att konstruera den vuxne individen som en rationell, könsneutral varelse.

Avslutningsvis konstaterar Bengtsson att begreppet "hegemonisk maskulinitet" sammanfattar de processer i samhället och individen som ger legitimitet och auktoritet åt definitioner och tolkningar som är fientliga mot kvinnors intressen.

Lars Jalmert, svensk pedagog, gör i sin artikel en översikt över mansrörelser och mansforskning. Det stora problemet för dagens mansforskning är att den negligeras, framför allt i den akademiska världen, hävdar han i sin artikel. Mansforskningen har svårt att göra sig hörd och svårt att bli tagen på allvar (tongångar som vi känner igen från kvinnoforskningen). I akademiska sammanhang verkar de flesta inte ens se att den existerar. För kvinnoforskare kan detta kännas något överraskande vid första anblicken. Om nu den mesta forskningen hittills gjorts av män, för män och om män borde då inte "mansforskning" smälta in utmärkt väl i ett sådant mönster? Tydligt inte. När dess syfte är uttalat blir mansforskningen kontroversiell. Jalmert ser flera förklaringar till detta.

Han identifierar sex olika perspektiv inom mansrörelserna framför allt i USA och visar hur dessa även influerat forskningen. Flera av rörelserna har ännu inte någon riktig parallell i Skandinavien, och därmed inte heller motsvarande forskning. Däremot är den skandinaviska mansforskningen tydligt influerad av kvinnoforskningen. Jalmert menar att man till och med kan säga att kvinnoforskningen utgör den moderna mansforskningens vagga. Det finns dock behov av ytterligare dialog, något som Jalmert menar skulle vara till fromma för både kvinno- och mansforskningen. Kanske skall de båda forskningstraditionerna i framtiden organiseras närmare varandra under namnet könsforskning? Något att diskutera!

Förutom artiklar innehåller detta nummer också ett antal recensioner och notiser. I en krönika publicerar vi dessutom några kritiska synpunkter från *Elisabeth Jolly* på det heterosexuella väninnebegerpet i nummer 2/92.